

VIZUĀLIE AVOTI VĒSTURĒ: KĀ TOS PĒTĪT KOPĀ AR SKOLĒNIEM?

Iveta Ķestere
Latvijas Universitāte
2021.g. 18.febr.

Pētījumu virzieni:

1. Klases kultūra. Politiskā propaganda. «Jaunais padomju cilvēks» Slēptā pretošanās.
2. Emociju vēsture. Skolotāja tēls.
3. Jaunās tehnoloģijas izglītībā.
4. Atmiņu institūciju krājumu aktualizācija studentu auditorijā. *Bērnības diskurss Latvijas muzejos un tā integrācija e-studiju vidē augstskolās (Izp-2020/2-0282)*

Vizuālie avoti

Ābece un lasāmās grāmatas.

- The primer and the first reader teach not only reading and writing but also purposefully form children's worldview, canon of values and collective memory (Grever, Van der Viles, 2017, 288; Tröhler, 2020, 11).

Fotogrāfijas. Filmas.

- Portrayals of people reflect reality and also send a “moral message.” (Dekker, 2014)

Sociālās zinības un vēsture: daži atslēgas vārdi no programmas vidusskolā

- 1) Stereotipi.
- 2) Propaganda.
- 3) Nacionālā identitāte.

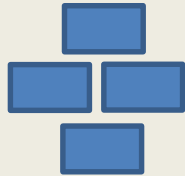
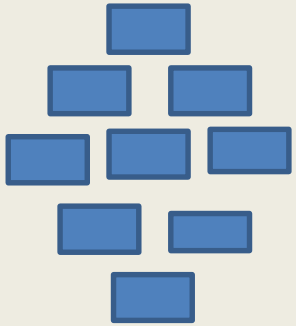
Stereotipi

NO SOCIĀLO ZINĪBU UN VĒSTURES PROGRAMMAS:

20. GS. PASAULĒ UN LATVIJĀ PASTĀVĒJA STEREOTIPI PAR DZIMUMU LOMU UN LĪDZTIESĪBU, ETNISKO/RELIGISKO GRUPU IEZĪMĒM UN MANTISKĀ STĀVOKĻA ATŠĶIRĪBĀM. ŠIE STEREOTIPI IETEKMĒJA TO, KĀ CILVĒKI SABIEDRĪBĀ VEIDO SAVU DZĪVI UN ATTIECĪBAS AR CITIEM

Mērķis: Rosināt diskusiju par ģimenes sadzīves stereotipiem Eiropā 20.gs. pirmajā pusē.

Metode: Dimantranžēšana (Dimond-ranking method)

Uzdevums

Lūdzu sarindojiet 4 attēlus no 20.gs. 40-50.gados publicētajām ābecēm šādā secībā:

- 1) Šis attēls **ir noteikti** no ābece, kas izdota **PSRS**
- 2) Šis attēls **varētu būt** no ābece, kas izdota **PSRS**
- 3) Šis attēls **varētu būt** no ābece, kas izdota **demokrātiskā valstī**
- 4) Šis attēls **noteikti ir** no ābece, kas izdota **demokrātiskā valstī**

Lūdzu pamatojiet savus apsvērumus, kāpēc Jūs attēlus ranžējāt šādi.

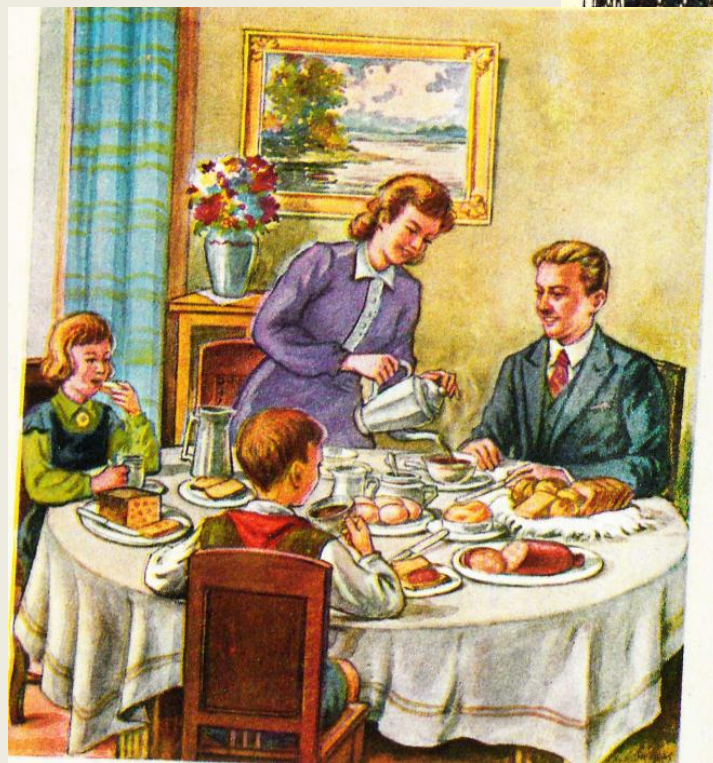
1.attēls

2.attēls

3.attēls

4.attēls

Uzdevums

Šis attēls ir noteikti no ābece, kas izdota PSRS

Šis attēls varētu būt no ābece, kas izdota PSRS

Šis attēls varētu būt no ābece, kas izdota demokrātiskā valstī

Šis attēls noteikti ir no ābece, kas izdota demokrātiskā valstī

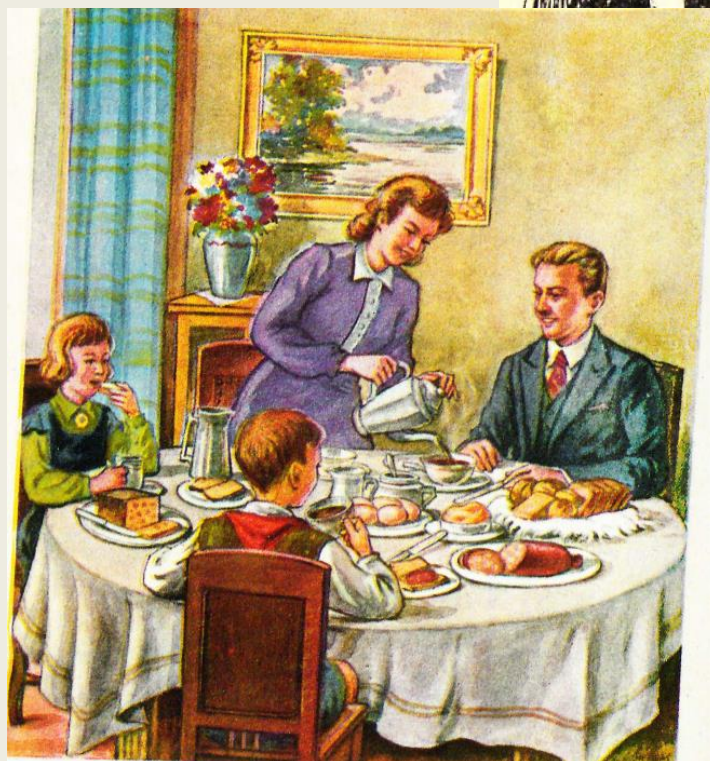
1.attēls. Oslo, 1940

2.attēls.Tallina, 1955

3.attēls. Parīze, 1957

4.attēls. Rīga, 1949

Šis attēls **ir noteikti** no ābece, kas izdota **PSRS**
Šis attēls **varētu būt** no ābece, kas izdota **PSRS**
Šis attēls **varētu būt** no ābece, kas izdota
demokrātiskā valstī
Šis attēls **noteikti ir** no ābece, kas izdota
demokrātiskā valstī

Iespējamā atbilde: 4, 2, 1, 3

Dzimumu stereotipu attīstība

Maskava, 1930

Семья дома.

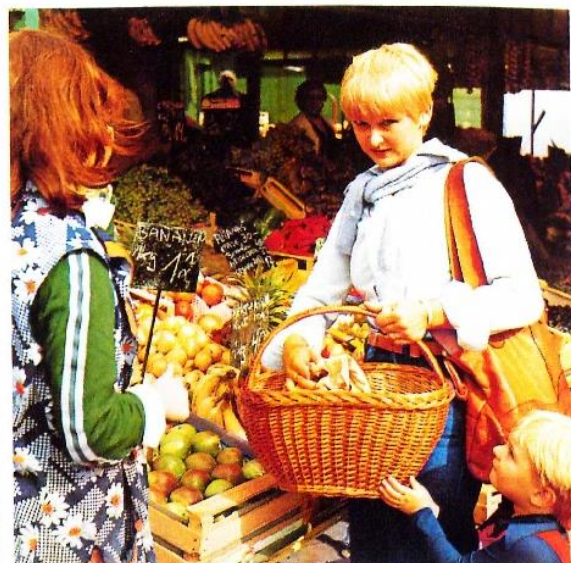
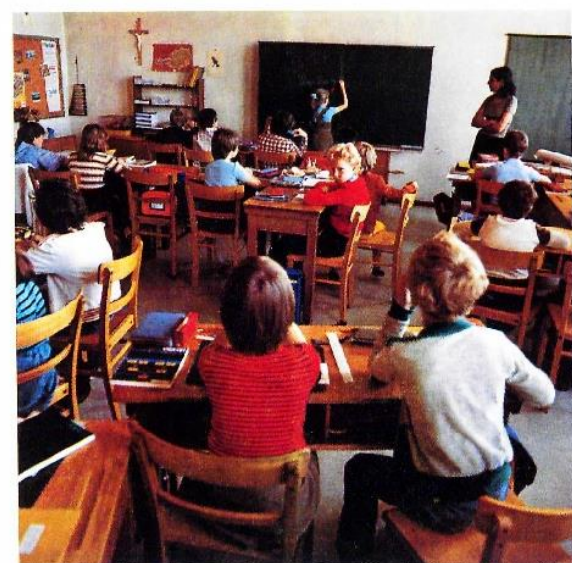

Составьте рассказ по картинке. Начните так: *Вечером*

Maskava, 1982

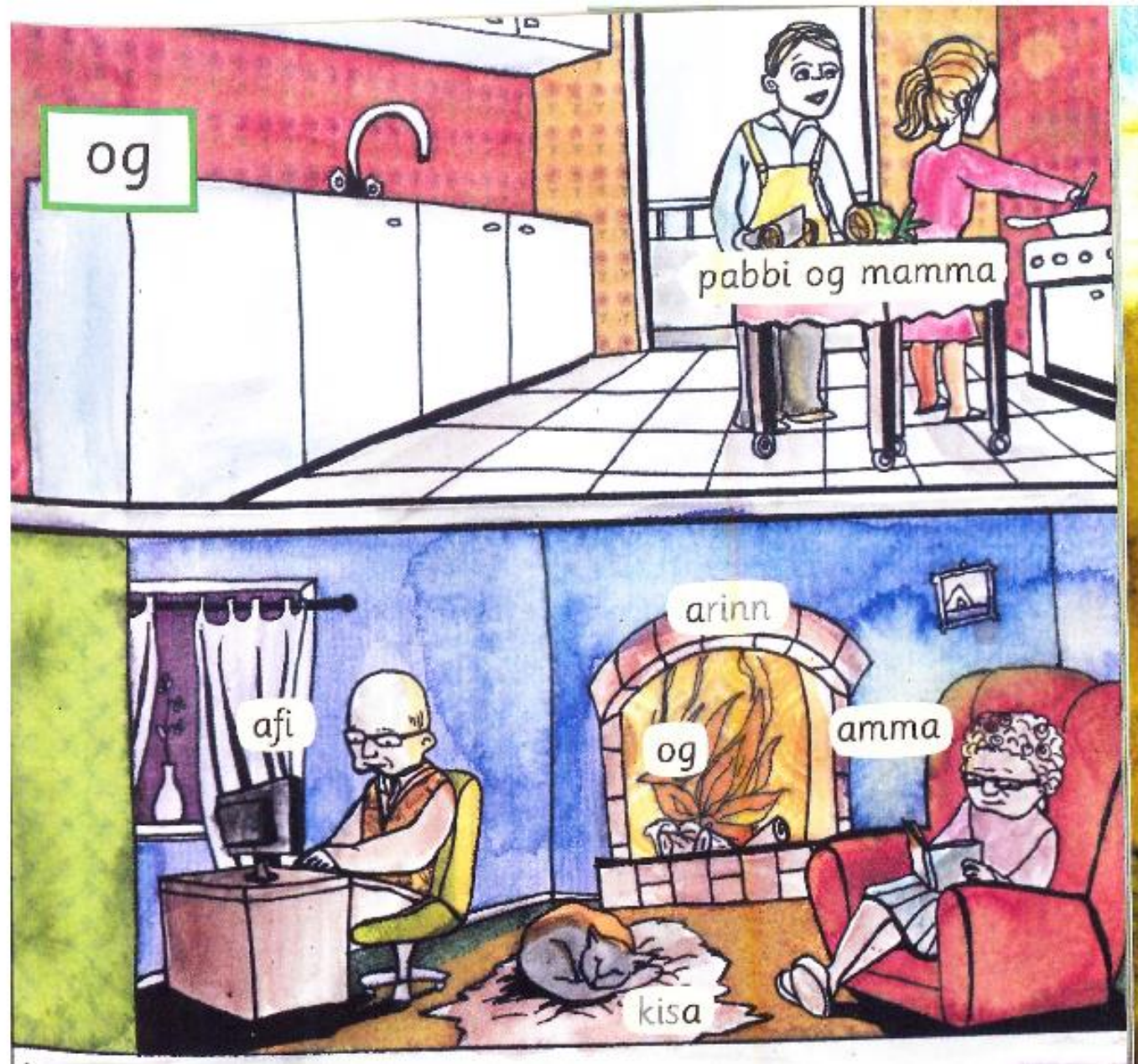
Dzimumu stereotipu attīstība

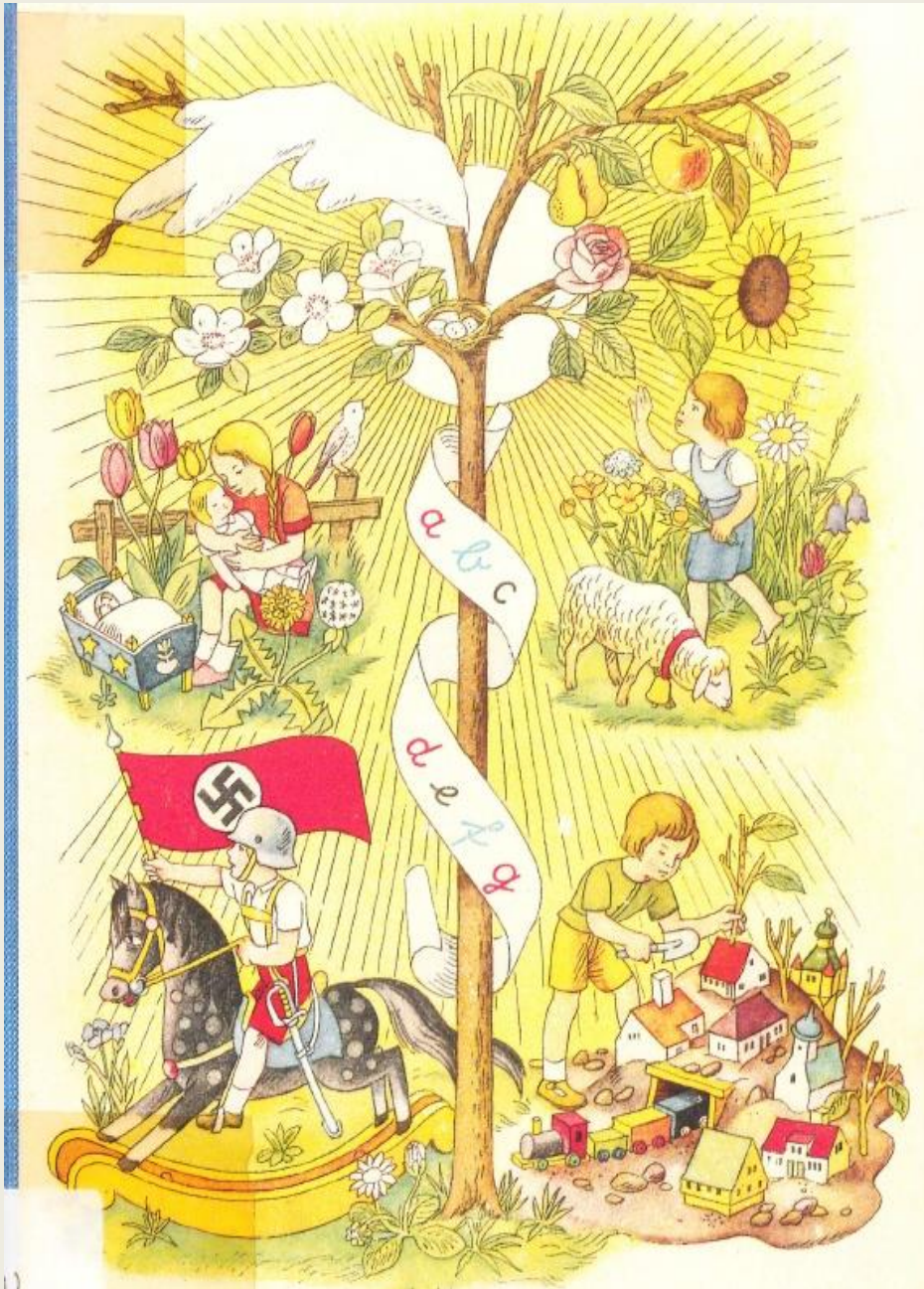
Vīne, 1985

Luksemburga, 2008

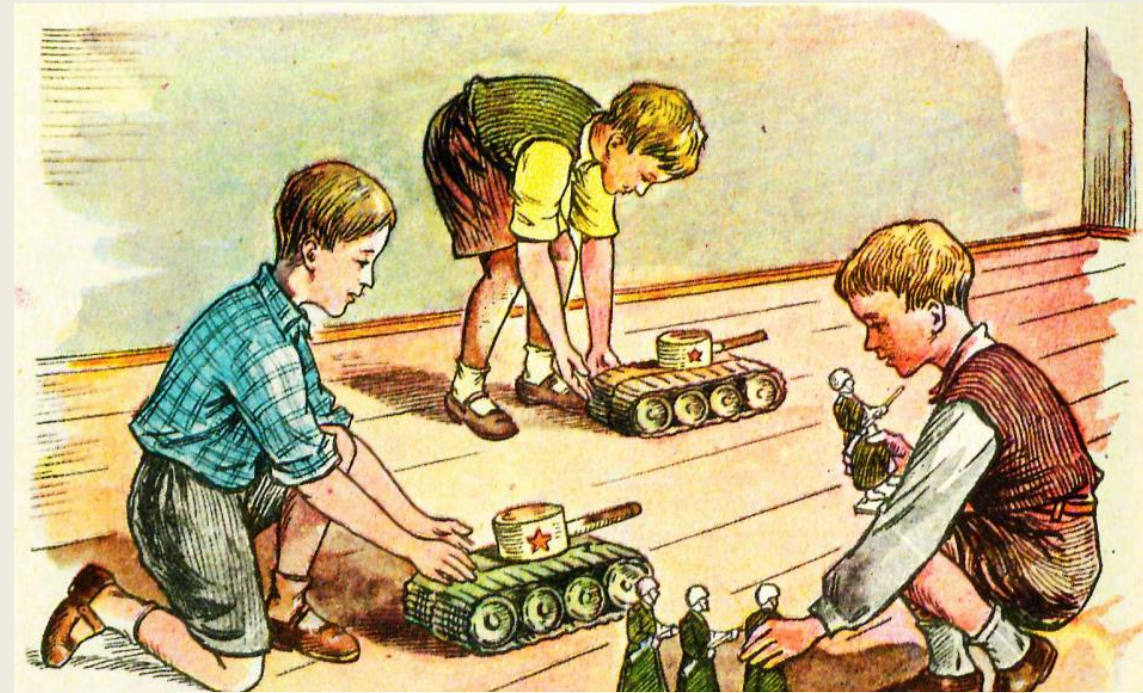

Islande, 2010

Braunschweig-Berlin-Hamburg, 1943

Citi
dzimumu
stereotipi:
rotaļas

Rīga, 1949

Rasu stereotipi.

Uzdevums: Kuri attēli nekad nenokļūtu 21.gs. ābecēs? Kāpēc?

Maskava, 1930

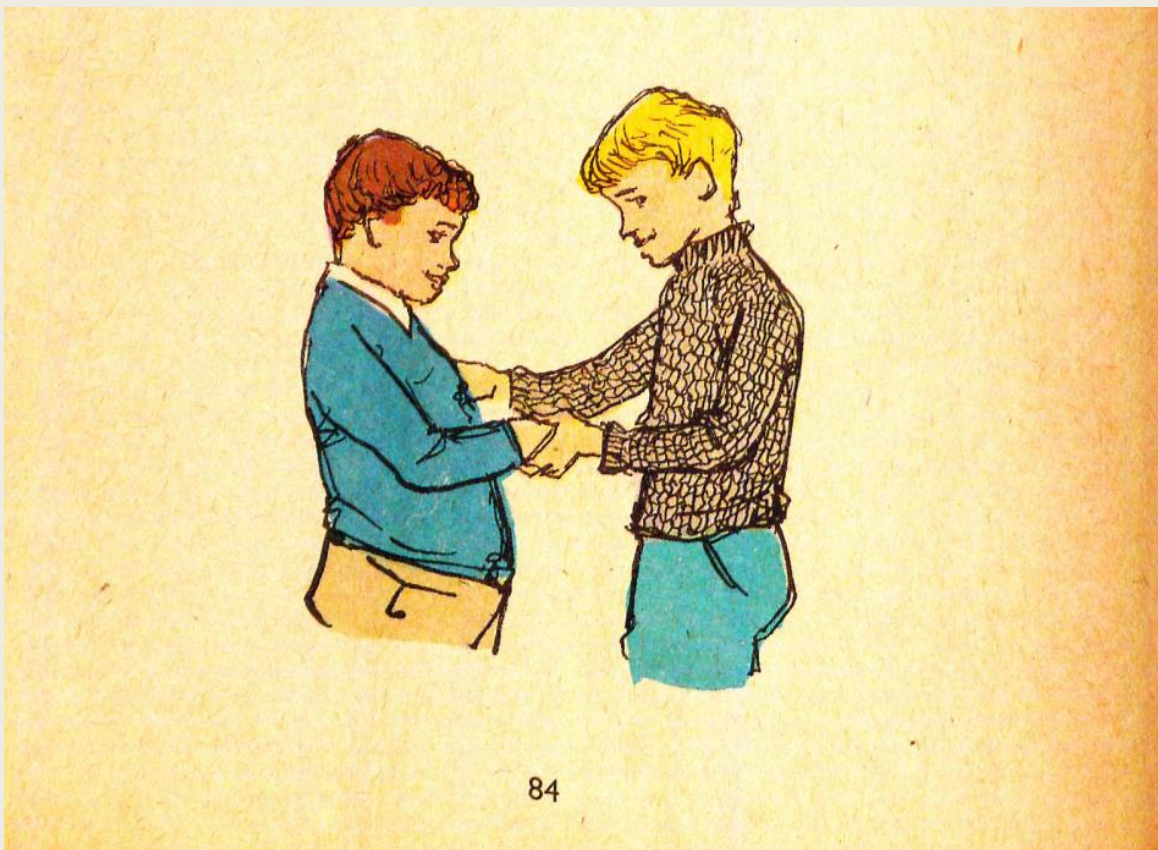
Rīga, 1976

VDR, 1979

VDR, 1969

«Cīņa» ar stereotipiem ābecēs

VDR, 1969

Rīga, 1974

Propaganda

NO SOCIĀLO ZINĪBU UN VĒSTURES PROGRAMMAS:

LATVIJAS TERITORIJĀ IZVEIDOTĀ LPSR SEVĪ APVIENOJA DAŽĀDU TAUTĪBU UN SABIEDRĪBAS SLĀŅU CILVĒKUS NO VISAS PADOMJU SAVIENĪBAS. PADOMJU SAVIENĪBĀ PASTĀVĒJA CENZŪRA, PROPAGANDA UN INFORMĀCIJAS FALSIFIKĀCIJA, ŠO PROCESU SEKAS IETEKMĒ TO, KĀ MŪSDIENĀS CILVĒKI ATCERAS “PADOMJU LAIKU”

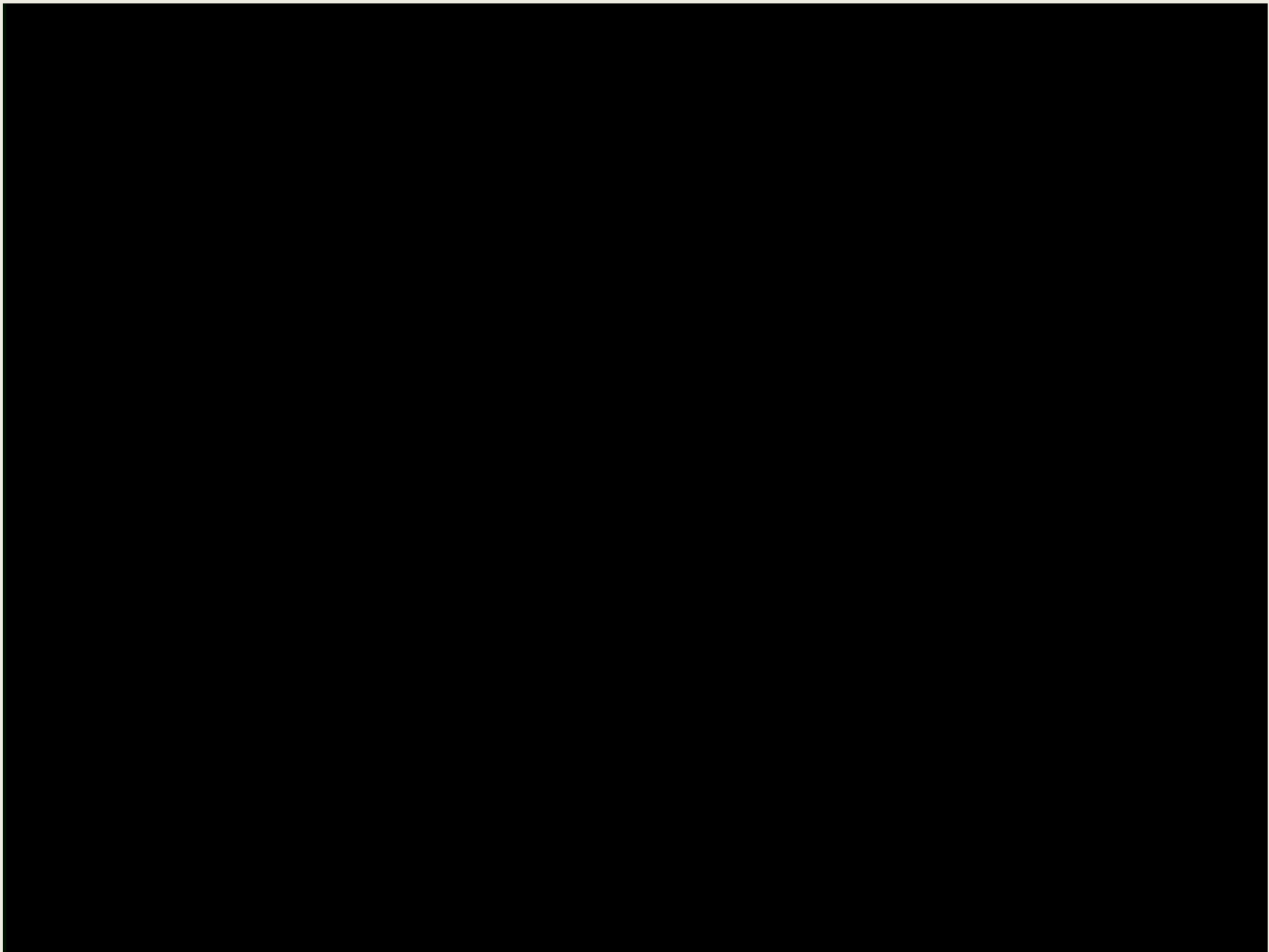
Mērķis: Mācīties identificēt atklātu un slēptu propagandu.

Uzdevums:

1) Lūdzu noskatāties 1953.g. kinožurnāla fragmentu

2) Lūdzu aizpildiet tabulu

Atklātās propagandas elementi: Atklāti reklamē padomju diktatūras vērtības	Slēptās propagandas elementi: Netieši norāda uz padomju diktatūras pozitīvajām vērtībām	Propagandas ziņa “It must be seen, understood and remembered” (Jowett&O’Donnel, 2012)
Piem., Vadoņu ģīmetnes	Piem., Mūzika	

<p>Atklātās propagandas elementi: Atklāti reklamē padomju diktatūras vērtības</p>	<p>Slēptās propagandas elementi Netieši norāda uz padomju diktatūras pozitīvajām vērtībām</p>	<p>Propagandas ziņa “It must be seen, understood and remembered” (Jowett&O’Donnel, 2012)</p>
<p>Vizuālie tēli: Padomju simboli – sarkanie kaklauti, KP līderi, plakāti, LPSR ģerbonis</p>	<p>Valoda: <u>jauns</u>, priecīgs, plašs... Atkārtotie vārdi.</p>	<p>Padomju vara ir devusi bērniem labāku dzīvi</p>
<p>Rakstītais vārds: grāmatas par KP līderiem Staļinu un Ļeņinu.</p>	<p>Skaņa: priecīga mūzika, bērna balss...</p>	<p>Pionieru dzīve ir liksma un interesanta</p>
	<p>Rituāli: Kolektīvā maršēšana uz Pionieru namu, tautas dejas...</p>	<p>Jaunais Padomju Cilvēks ir internacionālists, radošs, priecīgs un aktīvs</p>

Uzdevums

- 1) Lūdzu salīdziniet propagandēto klases kultūru un klases realitāti.
- 2) Kādus slēptās pretošanās elementus Jūs saskatāt?

Propagandētā klases kultūra

1952

Kffda

1954

Klases kultūras realitāte Slēptā pretošanās?

1969, privāta kolekcija

1949, RSkM

Nacionālā identitāte

NO SOCIĀLO ZINĪBU UN VĒSTURES PROGRAMMAS:

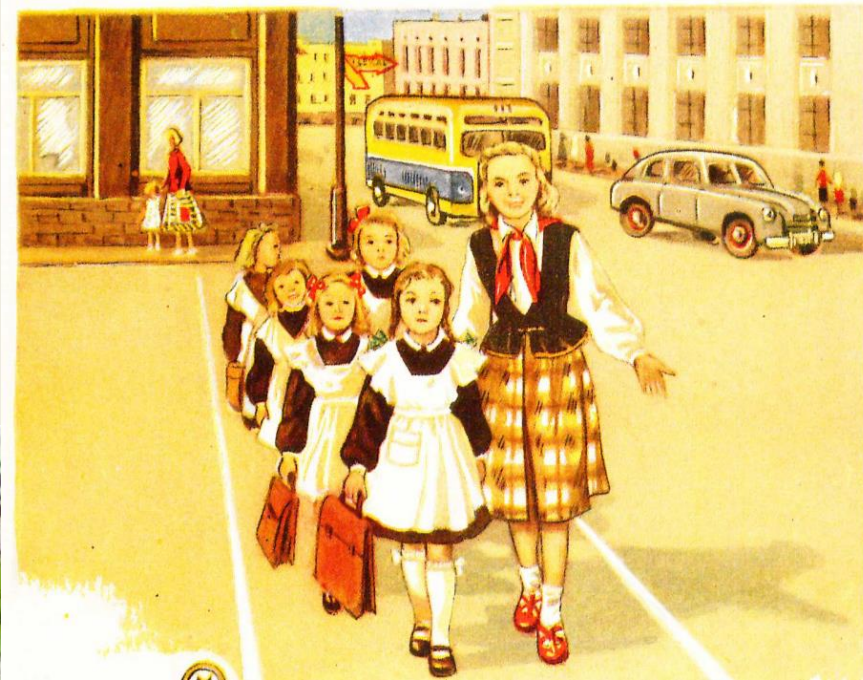
NACIONĀLĀ IDENTITĀTE KĀ VIENA NO IEDARBĪGĀKAJĀM UN NOTURĪGĀKAJĀM KULTŪRIDENTITĀTES FORMĀM IR VIENA NO KOLEKTĪVAJĀM IDENTITĀTĒM (DZIMUMA, LOKĀLĀS, TERITORIĀLĀS, SOCIĀLEKONOMISKĀS, ETNISKĀS, RELIĢISKĀS U. TML.)

Mērķis: atklāt pretrunas starp politisko varu un sabiedrību nacionālās identitātes manifestācijā publiskajā telpā.

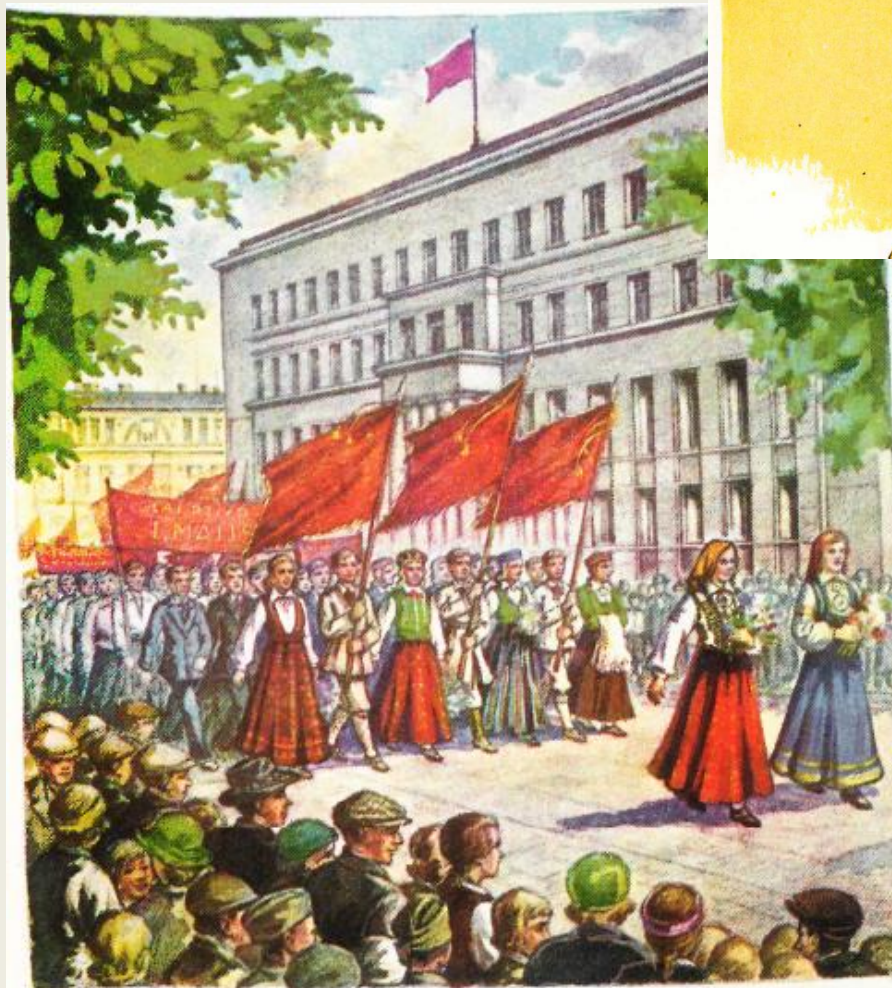
Uzdevums:

Lūdzu interpretējiet attēlus no padomju varas oficiālo institūciju viedokļa un latviešu pozīcijas padomju diktatūras gados.

Attēli padomju ābecēs

Tallina, 1955

Rīga, 1949, 1955

Skolas izlaidumi Latvijā

1950

1948

1956

Literatūra

- Braster, S., Grosvenor, I. and Del Mar Del Pozo, M.** *The Black Box of Schooling. A Cultural History of the Classroom*, Bruxelles a.o.: Peter Lang, 2011.
- Burke, P.** *Eyewitnessing. The Use of Images as Historical Evidence*. Ithaca, New York: Cornell University Press, 2001.
- Heywood, I. and Sandywell, B.I.** (eds.) *Interpreting Visual Culture: Explorations in the Hermeneutics of the Visual*. London: Routledge, 1999.
- Kestere, I., Kalke, B.** Controlling the image of the teacher's body under authoritarianism: The case of Soviet Latvia (1953–1984). *Paedagogica Historica*, 54 (1-2), 2018, 184-203.
- Mietzner, M., Myers, K. and Peim, N.** (eds), *Visual History: Images of Education*. Bern: Lang, 2005.
- Pilarczyk, U. and Mietzner, U.** *Das reflektierte Bild. Die seriell-ikonografische Fotoanalyse in den Erziehungs- und Sozialwissenschaften*. Bad Heilbrunn: Klinkhardt, 2005.
- Tamm, M., Burke P.** *Debating New Approaches to History*, London a.o.: Bloomsbury Academic, 2019.
- Wojdon, J.** *Textbooks as Propaganda. Poland under Communist Rule, 1944–1989*, Routledge, 2018.

Paldies par uzmanību!

iveta.kestere@lu.lv